

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Põllumajandusminister
määrus
terviktekst
31.05.2025
Hetkel kehtiv
RT I, 04.04.2025, 7

Köögiviljakultuuride paljundusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded¹

Vastu võetud 16.05.2012 nr 49
[RT I, 22.05.2012, 2](#)
jõustumine 25.05.2012

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
21.02.2014	RT I, 28.02.2014, 4	31.03.2014
12.06.2014	RT I, 18.06.2014, 2	01.07.2014
13.05.2020	RT I, 20.05.2020, 3	01.06.2020
03.06.2020	RT I, 05.06.2020, 1	01.07.2020
29.06.2020	RT I, 03.07.2020, 7	06.07.2020
26.10.2020	RT I, 04.11.2020, 1	01.01.2021
06.12.2021	RT I, 16.12.2021, 1	01.01.2022
31.03.2025	RT I, 04.04.2025, 6	31.05.2025

Määrus kehtestatakse [taimede paljundamise ja sordikaitse seaduse](#) § 4 lõike 3, § 64 lõike 5, § 65 lõigete 4 ja 7, § 76 lõike 4, § 101 lõike 4 ning § 104 lõike 4 alusel.
[[RT I, 20.05.2020, 3](#)- jõust. 01.06.2020]

§ 1. Reguleerimisala

(1) Määrusega kehtestatakse köögiviljakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali tootmise, sealhulgas tarnija enesekontrollisüsteemi nõuded ja paljundus- ja istutusmaterjali kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate loetelu, köögiviljakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali kvaliteedi ja turustamise nõuded ning köögiviljakultuuride mahepõllumajandusliku heterogeense paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded.
[[RT I, 16.12.2021, 1](#)- jõust. 01.01.2022]

(2) Määruse nõudeid ei kohaldata katsetes, teadustöös, sordiaretusel või geneetiliste ressursside säilitamiseks kasutatava köögiviljakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja turustamise suhtes.

(3) Köögiviljakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja turustamise suhtes kohaldatakse ka taimekaitse seaduses sätestatud nõudeid.

(4) Määruse nõudeid kohaldatakse taimekaitse seaduse § 31 lõike 1 punktis 2 ja lõikes 2 nimetatud paljundus- ja istutusmaterjaliga tegeleva taimetervise registrisse kantud tarnija suhtes.

(5) Määruse nõudeid kohaldatakse ka määruses loetlemata muude taimeperekondade ja -liikide, nende hübriidide pookealuste või muude taimeosade suhtes, kui need on poogitud või ette nähtud pookimiseks selles määruses nimetatud liiki taimedele.

§ 2. Köögiviljakultuuride liikide loetelu

(1) Määruse nõudeid kohaldatakse järgmiste köögiviljakultuuride liikide suhtes:

- 1) *Allium cepa* L. – harilik sibul ja värtensibul (*Cepa*-rühm) ning pesasibul ehk šalottsibul (*Aggregatum*-rühm);
- 2) *Allium fistulosum* L. – talisibul;
- 3) *Allium porrum* L. – porrulauk;
- 4) *Allium sativum* L. – küüslauk;
- 5) *Allium schoenoprasum* L. – murulauk;

- 6) *Anthriscus cerefolium* (L.) Hoffm. – aed-harakputk;
- 7) *Apium graveolens* L. – aedseller ja juurseller;
- 8) *Asparagus officinalis* L. – spargel;
- 9) *Beta vulgaris* L. – punapeet, sealhulgas peet Cheltenham, lehtpeet ehk mangold;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 10) *Brassica oleracea* L. – spargelkapsas, sealhulgas brokoli ja asparkapsas, lillkapsas, lehtkapsas, rooskapsas, kähär peakapsas, valge peakapsas, punane peakapsas, palmkapsas, tuttkapsas, nuikapsas;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 11) *Brassica rapa* L. – pekingi lehtnaeris ja naeris;
- 12) *Capsicum annuum* L. – harilik paprika ehk punapipar;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 13) *Cichorium endivia* L. – kähär endiiviasigur ja sile endiiviasigur ehk eskariool;
- 14) *Cichorium intybus* L. – salatsigur, punasigur ehk itaalia sigur, tööstuslik sigur ehk juursigur;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 15) *Citrullus lanatus* (Thunb.) Matsum. et Nakai – harilik arbuus;
- 16) *Cucumis melo* L. – melon;
- 17) *Cucumis sativus* L. – harilik kurk ja kornišon;
- 18) *Cucurbita maxima* Duchesne – suureviljaline kõrvits;
- 19) *Cucurbita pepo* L. – harilik kõrvits, sealhulgas taldrikkõrvits ja rullkõrvits;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 20) *Cynara cardunculus* L. – harilik artišokk ja hispaania artišokk ehk kardi;
- 21) *Daucus carota* L. – aedporgand toiduks või söödaks;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 22) *Foeniculum vulgare* Mill. – apteegitilli Azoricum-rühm;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 23) *Lactuca sativa* L. – aedsalat;
- 24) *Solanum lycopersicum* L. – harilik tomat;
[RT I, 28.02.2014, 4- jõust. 31.03.2014]
- 25) *Petroselinum crispum* (Mill.) Nyman ex A. W. Hill – lehtpetersell, juurpetersell;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 26) *Phaseolus coccineus* L. – õisuba;
- 27) *Phaseolus vulgaris* L. – põõsasuba ja lattuba;
- 28) *Pisum sativum* L. (partim) – kortsteraline hernes, siledateraline hernes ja suhkruhernes;
- 29) *Raphanus sativus* L. – redis ja must rõigas;
- 30) *Rheum rhabarbarum* L. – kurdlehine rabarber, sealhulgas harilik rabarber;
[RT I, 05.06.2020, 1- jõust. 01.07.2020]
- 31) *Scorzonera hispanica* L. – aed-mustjuur;
- 32) *Solanum melongena* L. – baklažaan;
- 33) *Spinacia oleracea* L. – aedspinat;
- 34) *Valerianella locusta* (L.) Laterr. – põldkännak;
- 35) *Vicia faba* L. (partim) – põlduba;
- 36) *Zea mays* L. (partim) – suhkrumais ja lõhenev mais.

(2) Määruse tähenduses on köögiviljakultuuri paljundusmaterjal taimeosa ja kogu taimne materjal, kaasa arvatud köögivilja paljundamiseks ja tootmiseks ette nähtud pookealus.

(3) Määruse tähenduses on köögiviljakultuuri istutusmaterjal köögiviljatootmise eesmärgil istutamiseks ette nähtud taim või taimeosa, kaasa arvatud taimedele poogitud osad.

(4) Määruse tähenduses on paljundus- ja istutusmaterjali partii sama päritolu ja koostisega sama liiki ja sorti paljundus- ja istutusmaterjali kogus.

§ 3. Paljundus- ja istutusmaterjali tootmise nõuded

(1) Paljundus- ja istutusmaterjali tootmisega tegelev tarnija:

- 1) määrab kindlaks tootmise kriitilised punktid ja nendes rakendatavad meetmed, dokumenteerib need ja tagab meetmete rakendamise (edaspidi *enesekontrollisüsteem*);
- 2) teeb visuaalseid vaatlusi kvaliteeti vähendava taimekahjustaja ja ohtliku taimekahjustaja (edaspidi koos *taimekahjustaja*) esinemise tuvastamiseks. Sibulate, mugulate ja risoomidega paljundatava taimeliigi puhul teeb visuaalse vaatluse paljundus- ja istutusmaterjali taimiku üle kasvamise ajal;
- 3) võtab vajaduse korral proove taimekahjustaja esinemise tuvastamiseks Põllumajandus- ja Toiduameti ette nähtud korras;
[RT I, 04.11.2020, 1- jõust. 01.01.2021]
- 4) tagab tootmise käigus partiide eristatavuse selliselt, et oleks võimalik tuvastada paljundus- või istutusmaterjali partii otstarvet.

(2) Tarnija määrab enesekontrollisüsteemi rakendamise ja täitmise eest vastutava isiku.

(3) Euroopa Komisjoni direktiivi 93/61/EMÜ lisa nimetatud köögiviljakultuuride paljundusmaterjali kvaliteeti vähendava taimekahjustaja esinemise tuvastamise korral tehakse viivitamata taimekaitsetööd või hävitatakse kahjustatud taimed.

[RT I, 20.05.2020, 3- jõust. 01.06.2020]

(4) Tarnija teavitab taimekahjustaja lubatud piirmäärast suurema esinemise tuvastamisest viivitamata Põllumajandus- ja Toiduametit ja võtab kasutusele Põllumajandus- ja Toiduameti nõutud meetmed. [RT I, 04.11.2020, 1- jõust. 01.01.2021]

(5) Taimekahjustaja esinemise tuvastamiseks võetud proov analüüsitakse Põllumajandus- ja Toiduameti ette nähtud laboratooriumis. [RT I, 04.11.2020, 1- jõust. 01.01.2021]

§ 4. Paljundus- ja istutusmaterjali tarnija enesekontrollisüsteem

(1) Paragrahvi 3 lõike 1 punktis 1 sätestatud nõude täitmiseks koostab tarnija enesekontrolliplaani, kus kirjeldab tulenevalt tootmismeetodist tootmise kriitilisi punkte ja nendes rakendatavaid meetmeid.

(2) Kriitiliste punktidenä käsitatakse eelkõige järgmisi tegevusi:

- 1) paljundamise algmaterjali toomine ettevõttesse ja tema kvaliteedi, sealhulgas taimetervisliku seisundi hindamine;
- 2) paljundus- ja istutusmaterjali külvamine, paljundamine, pikeerimine, istutamine ja ümberistutamine;
- 3) paljundus- ja istutusmaterjali kasvatamine, arvestades kasutatavat tehnoloogiat;
- 4) paljundus- ja istutusmaterjali koristamine;
- 5) paljundus- ja istutusmaterjali hindamisel taimekahjustaja esinemise tuvastamiseks meetmete kohaldamine; [RT I, 18.06.2014, 2- jõust. 01.07.2014]
- 6) paljundus- ja istutusmaterjali töötlemine, pakendamine, ladustamine ja vedu.

(3) Enesekontrolliplaan sisaldab vähemalt järgmisi andmeid:

- 1) ettevõtja nimi ja kontaktandmed;
- 2) tootmise eest vastutava isiku nimi ja kontaktandmed;
- 3) taimeterviselise registri registrikande number;
- 4) andmed paljundamise algmaterjali, sealhulgas selle ettevõttesse toomise ja päritolu kohta;
- 5) andmed kasvatatava paljundus- ja istutusmaterjali kohta liigi, sordi ja partii kaupa koos andmetega tootmiseks kasutatava maatüki kohta lähtudes põlluraamatust või maakasutuskavast ja hoone või rajatise kasutuskavast;
- 6) andmed ladustatud ja turustatud paljundus- ja istutusmaterjali kohta partii kaupa;
- 7) andmed tehtud vaatluste ja hindamiste, sealhulgas proovide võtmiste ja nende tulemuste kohta; [RT I, 18.06.2014, 2- jõust. 01.07.2014]
- 8) ettevõttesse taimekahjustaja sissetoomise vältimiseks ja leviku takistamiseks rakendatud meetmete ja tõrjeabinõude kirjeldus ning nende rakendamise tulemused;
- 9) taimekahjustajast vabanemiseks rakendatud meetmete kirjeldus ja nende rakendamise tulemused, kaasa arvatud andmed kahjustatud taimede hävitamise ja nende koguse kohta ning hävitamisviisi kirjeldus.

(4) Tarnija säilitab andmeid kriitiliste punktide hindamise ja rakendatud meetmete tulemuste kohta ning andmeid ja dokumente ostetud, imporditud, toodetud, ladustatud ja turustatud paljundus- ja istutusmaterjali kohta paber kandjal või elektrooniliselt vähemalt kolm aastat. [RT I, 18.06.2014, 2- jõust. 01.07.2014]

§ 5. Paljundus- ja istutusmaterjali kvaliteedinõuded

Nõuetekohane on paljundus- ja istutusmaterjal:

- 1) mis on ühe partii piires ühtlase kvaliteediga, liigiehtne ja -puhas ning sordiehtne ja -puhas;
- 2) mille visuaalsel hindamisel ei esine Euroopa Komisjoni direktiivi 93/61/EMÜ lisa nimetatud taimekahjustajaid esinemise piirmäärast rohkem ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu rakendusmääruse (EL) 2019/2072, millega kehtestatakse ühetaolised tingimused Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031 rakendamiseks seoses taimekahjustajatevastaste kaitsemeetmetega ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni määrus (EÜ) nr 690/2008 ja muudetakse komisjoni rakendusmäärust (EL) 2018/2019 (ELT L 319, 10.12.2019, lk 1–279), II lisa nimetatud ohtlikke taimekahjustajaid; [RT I, 20.05.2020, 3- jõust. 01.06.2020]

2¹) mille tootmisel on rakendatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu rakendusmääruse (EL) 2019/2072 V lisa H osas nimetatud kvaliteeti vähendava taimekahjustaja esinemise ennetamise meetmeid; [RT I, 20.05.2020, 3- jõust. 01.06.2020]

- 3) mis on sõltuvalt liigile ja sordile omastest tunnustest normaalselt arenenud, kahjustusteta ja närtsimise tunnusteta;
- 4) mis potitaime turustamise korral on hästi juurdunud ja terve juurestikuga.

§ 6. Paljundus- ja istutusmaterjali turustamine

(1) Turustatav paljundus- ja istutusmaterjal vastab §-s 5 sätestatud kvaliteedinõuetele.

(2) Turustatav paljundus- ja istutusmaterjal peab kuuluma sorti, mis on võetud Euroopa Liidu ühtsesse kõögiviljakultuuride sordilehte.

(3) Turustatavat paljundus- ja istutusmaterjali hoitakse partiina. Erinevaid partiisid peab olema võimalik eristada ja kindlaks teha. Erineva päritoluga paljundus- ja istutusmaterjali partiide ühendamise korral säilitab tarnija andmed partii koostise ja partii erinevate osade päritolu kohta.

(3¹) Euroopa Parlamendi ja nõukogu rakendusmääruse (EL) 2019/2072 IV lisa I-osas nimetatud köögiviljakultuuride paljundus- ja istutusmaterjali partii või müügipakend varustatakse turustamisel taimepassiga.

[RT I, 03.07.2020, 7- jõust. 06.07.2020]

(4) Lõiget 3 ei kohaldata jaemüügi korras lõppkasutajale turustatava paljundus- ja istutusmaterjali suhtes.

[RT I, 03.07.2020, 7- jõust. 06.07.2020]

(4¹) Lõiget 3¹ ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031, mis käsitleb taimekahjustajatevastaseid kaitsemeetmeid, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EL) nr 228/2013, (EL) nr 652/2014 ja (EL) nr 1143/2014 ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 69/464/EMÜ, 74/647/EMÜ, 93/85/EMÜ, 98/57/EÜ, 2000/29/EÜ, 2006/91/EÜ ja 2007/33/EÜ (ELT L 317, 23.11.2016, lk 4–104), artiklis 81 sätestatud juhul.

[RT I, 03.07.2020, 7- jõust. 06.07.2020]

(5) Tarnija väljastab tarnija dokumendi paljundus- ja istutusmaterjali partii kohta, mis turustatakse isikule, kes tegeleb paljundus- ja istutusmaterjali tootmisega ja tarnijale, kes tegeleb paljundus- ja istutusmaterjali turustamisega.

(6) Tarnija dokument täidetakse eesti keeles ja vajaduse korral muus Euroopa Liidu ametlikus keeles. Tarnija dokumendile märgitakse järgmised andmed:

- 1) sõnad „EL kvaliteet“;
 - 2) liikmesriigi nimi või selle lühend;
 - 3) pädeva asutuse nimi või selle lühend;
- [RT I, 18.06.2014, 2- jõust. 01.07.2014]
- 4) tootja identifitseerimisnumber (Eesti tarnija puhul registrikande number taimeervise registris);
 - 5) tarnija nimi;
 - 6) partii number või muu partiid identifitseeriv tunnus, istutusmaterjali puhul ka selle seemnepartii number, mille seemnetest istutusmaterjal on toodetud;
 - 7) tarnija dokumendi väljastamise kuupäev;
 - 8) paljundus- ja istutusmaterjali taimeliigi nimi ning taimepassiga varustatava liigi puhul ka taimeliigi botaaniline nimi ladina keeles;
 - 9) sordinimi ja pookealuse kasutamise korral pookealuse sordinimi, märgistus või pookealuse taimeliigi nimi, kui pookealus on teisest taimeliigist;
 - 10) partii moodustavate taimede arv;
 - 11) ühendusevälisest riigist Eestisse toimetatava paljundus- ja istutusmaterjali puhul tootjariigi nimi.

(7) Tarnija varustab lõppkasutajale jaemüügi korras turustatava paljundus- ja istutusmaterjali partii või üksikistiku tootekirjeldusega, millele märgitakse paljundus- ja istutusmaterjali taimeliigi nimi eesti ja ladina keeles, sordinimi, päritolumaa ja tarnija nimi.

[RT I, 03.07.2020, 7- jõust. 06.07.2020]

(8) Mikropaljundatud paljundus- ja istutusmaterjali puhul märgitakse tarnija dokumendile või tootekirjeldusele sõna „Mikropaljundatud“.

(9) Turustatava geneetiliselt muundatud paljundus- või istutusmaterjali märgistusel või dokumendil peab olema märged selle kohta, et sort on geneetiliselt muundatud, ning andmed selles sisalduvate geneetiliselt muundatud organismide kohta.

(10) Üksnes paljundus- ja istutusmaterjali turustamisega tegelev tarnija koostab enesekontrolliplaani, milles kirjeldab § 4 lõike 2 punktis 6 nimetatud kriitilisi punkte ning mis sisaldab sama paragrahvi lõike 3 punktides 1–3 ja 6 loetletud andmeid.

(11) Turustatava paljundus- ja istutusmaterjali liigi- ja sordiehtsuse ning liigi- ja sordipuhtuse eest vastutab tarnija.

§ 6¹. Mahepõllumajandusliku heterogeense paljundus- ja istutusmaterjali tootmise ja turustamise nõuded

Mahepõllumajandusliku heterogeense paljundusmaterjali tootmisel ja turustamisel järgitakse komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2021/1189, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/848 seoses teatavate perekondade ja liikide mahepõllumajanduslikust heterogeensest materjalist koosneva taimse paljundusmaterjali tootmise ja turustamisega (ELT L 258, 20.07.2021, lk 18–27), nõudeid.

[RT I, 16.12.2021, 1- jõust. 01.01.2022 - muudetud paragrahvi number 6.1 numbriks 6.2]

§ 6². Määruse rakendamine

[RT I, 28.02.2014, 4- jõust. 31.03.2014 - muudetud paragrahvi number 6.1 numbriks 6.2]

Hariliku tomati paljundus- ja istutusmaterjali, mille tarnija dokumendile või tootekirjeldusele on märgitud ladinakeelne taimeliigi nimi *Lycopersicon esculentum* Mill. või *Lycopersicon esculentum* (Mill.) Karsten ex Farw., võib turustada kuni tarnija dokumentide või tootekirjelduste lõppemiseni.

[RT I, 28.02.2014, 4- jõust. 31.03.2014]

§ 7. Määruse kehtetuks tunnistamine

[Käesolevast tekstist välja jäetud.]

¹ nõukogu direktiiv 2008/72/EÜ köögiviljade paljundus- ja istutusmaterjali, välja arvatud seemne turustamise kohta (ELT L 205, 01.08.2008, lk 28–39), muudetud direktiividega 2013/45/EL (ELT L 213, 08.08.2013, lk 20–21), 2019/990/EL (ELT L 160, 18.06.2019, lk 14–22); komisjoni direktiiv 93/61/EMÜ, milles sätestatakse loetelu tingimuste kohta, millele peab nõukogu direktiivi 92/33/EMÜ kohaselt vastama köögiviljade paljundus- ja istutusmaterjal, v.a seeme (ELT L 250, 07.10.1993, lk 101–110), muudetud direktiividega (EL) 2020/177 (ELT L 41, 13.02.2020, lk 1–77) ja (EL) 2024/3010 (ELT L, 2024/3010, 04.12.2024).

[RT I, 04.04.2025, 6- jõust. 31.05.2025]

Lisa Köögiviljakultuuride paljundusmaterjali kvaliteeti vähendavate taimekahjustajate loetelu ja nende esinemise lubatud piirmäär

[Kehtetu -RT I, 20.05.2020, 3- jõust. 01.06.2020]